

12. Зайченко Н.Ф., Воробйова С.А. Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення. Київ : Знання України, 2017. 324 с.
13. Українська мова для іноземців. Рівень В1 : навчальний посібник / Л.В. Біденко, В.А. Завгородній, М.С. Казанджисєва та ін. Суми : Університетська книга, 2023. 363 с.
14. Назаревич Л.Т., Гавдида Н.І. Українська мова для іноземців. Практикум (Рівні В1–В2). 2-ге вид., змінене й доповнене. Тернопіль, 2017. 212 с.
15. Умрихіна Л.В. Реалізація імперативної модальності в інфінітивних конструкціях. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2019. Вип. 51. С. 59–70. DOI: 10.34142/23127546.2019.51.07
16. Василькевич Г.П., Руснак О.Р. Нові підходи до формування комунікативної компетенції під час викладання української мови як іноземної. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. Том 1. С. 12–16. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.2

УДК 811.161.2:81'35 (091)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.30.12>

**ДО ПИТАННЯ ПРАВОПИСНИХ НОРМ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ
(ЗА ІСТОРИЧНОЮ ПОВІСТЮ ОСИПА НАЗАРУКА «РОКСОЛЯНА»)**

**TO THE QUESTION OF SPELLING STANDARDS
OF UKRAINIAN LANGUAGE AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY
(BASED ON THE HISTORICAL STORY BY OSIP NAZARUK “ROKSOLYANA”)**

Степанюк Г.М.,
orcid.org/0000-0002-3911-641X
приват-доцент кафедри мовної підготовки
Центру підготовки спеціалістів для зарубіжних країн
Одеської державної академії будівництва та архітектури

Думанська Л.Б.,
orcid.org/0000-0002-0933-4360
старший викладач кафедри мовної підготовки
Центру підготовки спеціалістів для зарубіжних країн
Одеської державної академії будівництва та архітектури

У статті описано та досліджено деякі правописні норми української мови 30-тих років ХХ століття на прикладі художнього твору, надрукованого саме в цей часовий період. Вибір теми дослідження зумовлений інтересом суспільства до повернення українській мові її автентичності, що вимагає досліджень художніх творів минулого як зразків вживання суто українських форм. Об'єктом дослідження став текст історичної повісті українського письменника, журналіста, публіциста Осипа Назарука «Роксоляна. Жінка халіфа й падишаха Сулеймана великого, завойовника і законодавця», надрукованої у Львові 1930 року. Аналіз досліджуваного матеріалу зроблено переважно описовим методом, який реалізовано способами класифікації та лінгвістичного спостереження за правописними нормами, що існували в Україні станом на 1930 рік і були зафіксовані в прийнятому в 1928(29) році загальнонаціональному правописі, та правописними нормами художнього твору, виданого саме в цей час на етнічних українських землях у складі Польщі. Простежено розбіжності та збіг у деяких правописних нормах, відображених у текстах Правопису та художнього твору. Проаналізовано факти існування в тексті повісті відмінних від Правопису 1928(29) року правописних норм, що відображають стан української мови на підпольській Україні. Розглянуті в статті приклади відхилень від офіційних правописних норм, затверджених в Українському правописі 1928(29) року, охоплюють різні аспекти: від фонетичних, морфологічних до суто лексичних. Отримані результати спостережень та проведений аналіз зібраного матеріалу як за текстом Правопису, так і за текстом історичної повісті підтвердили факт наявності в аналізованому художньому творі правописних норм, що суперечать затвердженому Українському правопису 1928(29) року і притаманні місцевим діалектам на етнічних українських землях у складі Польщі. Зібраний та опрацьований матеріал може бути використаний для створення загальної картини правописних норм української мови певного історичного періоду та регіону.

Ключові слова: історія українського правопису, перший загальнонаціональний правопис, правописні норми, традиції української орфографії, регіональні правописні традиції.

The article describes and examines some spelling norms of Ukrainian language of the 30s years of the 20th century on the example of a work of art, printed at that time period. The choice of the research topic is determined by the public interest in returning of Ukrainian language to its authenticity, which requires the research of the artistic works of the past as examples of the use of purely Ukrainian forms. The object of the research was the text of the historical story of the Ukrainian writer, journalist, publicist Osyp Nazaruk «Roksolyana. The wife of the caliph and the ruler Suleiman the Great, the conqueror and legislator», printed in Lviv in 1930. The analysis of the researched material was made mainly by a descriptive method, which was implemented by methods of classification and linguistic observation of the spelling norms that existed in Ukraine in 1930 and were recorded in the national spelling, adopted in 1928(29), and the spelling norms of the artistic work published at this time on the ethnic Ukrainian lands within Poland. The disagreements and coincidence in some orthographic norms, reflected in the texts of Orthography and the work of art, are traced. The facts of the existence of orthographic norms in the text of the story, different from those of the 1928 (29) Orthography, which reflect the state of Ukrainian language in sub-Polish Ukraine, have been analyzed. The examples of deviations from the official orthographic norms, approved in the Ukrainian orthography of 1928(29), considered in the article, cover various aspects: from phonetic, morphological to purely lexical. The results of the observations and the analysis of the collected material, both on the text of the Spelling and on the text of the historical story, confirmed the fact of the presence of spelling norms in the analyzed work of art that contradict the approved Ukrainian spelling of 1928(29) and are characteristic of local dialects in the ethnic Ukrainian lands that are part of Poland. The collected and processed material can be used to create a general picture of the spelling norms of Ukrainian language of a certain historical period and region.

Key words: the history of Ukrainian orthography, the first national orthography, orthographic norms, traditions of Ukrainian orthography, regional orthographic traditions.

Постановка проблеми. Тема правописних норм була і буде залишатися актуальною стільки часу, скільки буде існувати та чи інша мова, оскільки орфографія є важливим складником етнічної культури будь-якого народу. Як відзначав В. Німчук «значення стабільної орфографії для духовної культури – велетенське, адже вона забезпечує міцність норми (кодексу) літературної мови, сприяє освіті й усталенню грамотності громадян. Національна орфографія ... є важливим складником етнічної культури й невід'ємним її зовнішнім атрибутом ... Єдиний правопис консолідує національну культуру, етнос. Безладне розхитування орфографічних правил призводить до дестабілізації всіх норм літературної мови, дезорієнтує її носіїв, знижує грамотність населення, викликає елементи хаосу в словниках, у яких має бути чітко витримана правописна система» [1, с. 3].

Становлення українського правопису відбувалося понад тисячу років, починаючи з давнього українсько-руського періоду (X – чверть XIV ст.), і триває до сьогодні. Великої кількості змін зазнав український правопис саме в останній період свого існування, протягом XIX–XXI ст., коли мали місце періоди повернення до традицій української орфографії і, навпаки, періоди його навмисної русифікації.

Уся складність долі української писемної мови цього історичного періоду додатково може бути досліджена фахівцями на матеріалі правопису, що застосовувався авторами в художніх творах минулого, з якими зараз ми маємо можливість ознайомитися завдяки їхньому репринтному відтворенню.

Увага нашого дослідження прикута до одного з найцікавіших періодів в історії українського правопису. Йдеться про початок 30 років XX століття, зразу після прийняття та впровадження «скрип-

никівського» правопису 1928(29) року, який був «першою спробою сформувати єдиний, соборний орфографічний кодекс для народу, віками розділеного й гнобленого чужими державами, етносу, літературна мова якого не могла розвиватися в нормальних умовах, зазнавала принижень й утисків» [2, с. 53]. Віддаючи належне цій спробі (тим більше, що вона згодом, вже у 1933 році, була безпідставно затаврована правописною комісією НКО на чолі з А. Хвилею як націоналістична), не можна не згадати слова академіка Ю. Шевельова: «Правопис 1928–1929 років, дарма що старанно опрацьований видатними мовознавцями, був нереальний, приречений на невдачу. Від самого початку його прийняли вельми неприхильно, дотримувалися неохоче. Бажане поєднання двох правописомовних традицій не відбулося, та ледве чи й могло відбутися при збереженні їх обох у своєрідному, штучно накиненому компромісі» [3, с. 161].

Аналіз твору «Роксоляна», виданого 1930 року у Львові, дає можливість сформувати уявлення про стан правописних норм на етнічних українських землях, що входили на той час до складу Польщі. Хоча автор у припису до твору зазначав, що «повість сю писано в часі великої війни і революції, на Україні й на еміграції, у Львові, в Кам'янці на Поділля, у Благодатній на Херсонщині, у Відні й Філадельфії в Америці, в рр. 1918–1926, ..., а перероблено у Львові в рр. 1927–1929» [4, с. 302], сам факт друку цього твору саме у Львові дає нам змогу робити висновки про правописні норми, яких дотримувалися етнічні українці, що мешкали на той час за межами держави, але на етнічних українських землях, порівнявши ці норми з чинним правописом на підрадянській території.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Питання правопису через свою нестабільність завжди привертало увагу мовознавців, тривали численні обговорення, з'являлися нові думки та пропозиції щодо внесення змін. Вагомий внесок у дослідження українського правопису зробили такі вчені, як Ю. Шевельов, В. Німчук, Л. Булаховський, В. Сімович, Г. Півторак та інші. Низка обговорюваних питань та суперечливих думок вчених і пересічних громадян, пов'язаних із правописними нормами, безумовно, підкреслює актуальність дослідження теми, що стосувалася теми вироблення єдиного сталого та автентичного правопису як для тих, хто проживає на території України, так і за її межами у різні історичні періоди існування української мови та української нації.

Як зауважили автори статті «Етапи становлення українського правопису»: «формування правописної системи мови безпосередньо залежить від ставлення держави до цього процесу. Тривала бездержавність української нації зумовила те, що становлення нашого правопису, фонетики, орфографії і пунктуації було значною мірою довготривалим, складним і стихійним. Постійно постає проблема у створенні єдиної системи загальноприйнятих правописних правил, адже без загальнонаціонального правопису не може обійтися жодна літературна мова, оскільки єдиний правопис сприяє усталенню мовних норм, а отже, й піднесенню мовної та взагалі національної культури [5, с. 41].

Але саме формування цього загальнонаціонального правопису і становить проблему від давніших часів до сьогодення, навіть незважаючи на те, що ми вже маємо затверджений 2019 року Український правопис, який порівняно з попередніми зросійщеними правописами радянського і пострадянського періодів, зазнав певних змін. І ці зміни, спираючись на норми харківського правопису 1928(29) року, вже сьогодні повертають українській мові її самобутність та автентичність. Але й зараз існують різні погляди на внесені поправки, оскільки все одно зберігається розбіжність у поглядах науковців на доречність повернення до деяких «старих» норм з минулих правописів. Отже, певна біполярність поглядів на правописні норми існує сьогодні та існувала і в інші історичні періоди.

У своєму дослідженні ми зупинимося на порівнянні «скрипниківського» або харківського правопису 1928(29) року (ухваленого 1927 року шляхом голосування на Всеукраїнській правописній конференції, яка відбувалася у місті Харкові

(УРСР), але за участі представників українських земель, які тоді перебували в складі інших держав) та правопису на етнічних українських землях у складі Польщі на прикладі одного з художніх творів того ж часового відтинку з метою спостереження за фактом дотримання офіційно затверджених правописних норм саме за межами держави, на так званих, за словами Шевельова Ю., підпольських землях.

Постановка завдання. Метою наукової розвідки є дослідження правописних норм української мови, які існували станом на 1930 рік і знайшли або навпаки не знайшли свого втілення в історичній повісті Осипа Назарука «Роксоляна», 1930 року видання. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання завдань: 1) дослідити правописні норми української мови в репринтному виданні художнього твору, надрукованому у Львові 1930 року; 2) порівняти правописні норми цього художнього твору з чинним на той період Українським правописом 1928(29) року.

Матеріалом дослідження послужили правописні норми, зафіксовані в тексті Українського правопису 1928(29) р., та ті, що знайшли відображення в тексті художнього твору, надрукованому на початку ХХ століття, а саме в 1930 році.

Мета та завдання наукової праці зумовили вибір методів дослідження: описовий метод, що уможливує вибір орфографічних норм, їхню класифікацію та систематизацію; зіставний метод, спрямований на вияв спільних та специфічних рис правописних норм офіційного документу та художнього твору, метод аналізу порівнюваних правописів.

Виклад основного матеріалу дослідження**Розбіжності в правописних нормах Українського правопису 1928(29) року та тексту твору «Роксоляна», 1930 року видання.**

Кількість розбіжностей настільки вражає, що охопити їх в одній статті, не уявляється можливим. Тому зупинимося лише на деяких нормах, які найбільше привернули нашу увагу.

1. Пункт 2 параграфа 3 Правопису 1928(29) року містить правило: «В початку слова *и* ніколи не пишеться, тільки *i*: Іван, іти, іду ... інший, іноді, інколи...». [6, с. 4]

Приклади з тексту дозволяють відзначити непослідовність у дотриманні цієї норми правопису: «інакше» з початковим «і» [4, с. 166] та безліч випадків написання «инші» [4, с. 40, 78, 166] або «иньші» [4, с. 231, 256] в різних відмінкових та родових формах (инших, иньших, иньшого, иньшим, иньшої, иньшою, иньшими) з початковим «и», що підтверджує вживання автором норми,

регламентованої на офіційному рівні у правилах Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка (надалі НТШ), що знайшли своє відображення в праці «Руська правопись зі словарцем», виданій 1904 року у Львові.

2. Спостерігаємо в тексті твору повну відсутність апострофа в будь-яких позиціях, заявлених в Правописі 1928(29) року (як після губних приголосних, у деяких словах після р та після приростків, що кінчаються приголосним перед я, є, ю, ї) [6, с. 5–6]: «кровю» [4, с. 102], «беться» [4, с. 122], «камянистий» [4, с. 129], «любовю» [4, с. 136], «імя» [4, с. 174, 178, 179], «довіря» [4, с. 101], «матірю» [4, с. 124], «зіла» [4, с. 116], «зьявилася» [4, с. 126], «обьялена» [4, с. 149] тощо. Отже, автор дотримувався не правописних правил чинного на той час правопису, а знов орфографічних правил НТШ, що вийшли друком у Львові вже 1922 року. Як відзначав В. Німчук, «великою вадою правил НТШ була відсутність засобів позначення твердості приголосних перед я, ю, є, ї, отже написання (в доданому орфографічному словнику) не тільки мяти (мну, еш) і под., але й зісти (з'їсти)» [1, с. 8].

3. На відміну від правила про ступені порівняння прикметників, яке сформульоване таким чином: «У 2-му ступені прикметників пишемо -іший (а не ійший, -ший, -іщий): старіший, миліший, добріший» [6, с. 29], у творі фіксуємо усі недозволені чинним правописом форми: «суворі**щим** тоном» [4, с. 8]; «сильні**щої** волі» [4, с. 22]; тихі**щий** [4, с. 50]; «найчуткі**ще** місце» [4, с. 105]; найдурні**ща** жінка [4, с. 63]; «наймогутні**щий** сторож» [4, с. 84]; «найлюбі**ща** жінка» [4, с. 89]; «любов міцні**йша**» [4, с. 96]; «найстрашні**шого** пірата» [3, с. 62]; «наймилі**шої** части калиму» [4, с. 159]. Аналогічне явище ми спостерігаємо й у формах вищого та найвищого ступенів порівняння прислівників, вжитих у творі: «серце билося живі**ще**» [4, с. 81], «відповіла смілі**ще**» [4, с. 84], «пізні**ще**» [4, с. 124], «що раз то грізні**ще**» [4, с. 141], «сильні**йше**, приємні**йше**» [4, с. 108], «найпишні**йше** виступило» [4, с. 169]. І це є підтвердженням використання письменником норм місцевих діалектів. Для доведення цього факту наведемо цитату з підручника «Діалектологія» С.П. Бевзенка: «У ряді галицько-буковинських говірок південно-західних діалектів, зокрема в наддністрянських та західноволинських, відповідно до суфікса -іш- маємо -ійш- (< -•Биш-): мулудійший, солодійший, старійший, красн'ійший, кутн'ійший та ін.» [14, с. 114].

Так само не підтримується в творі й правило Українського правопису стосовно змін приго-

лосних при утворенні 2 ступеня прикметників (прислівників), «коли до пня додається наросток -ший (-ше,-ша), то з+ший змінюється в -жчий, а с+ший у -щий» [6, с. 17]: найтяж**ше** завдання» [4, с. 103], д**уще** [4, с. 71], «кланялися низ**ше**» [4, с. 108], «ни**ще** схилилась» [4, с. 156].

4. Форми кількісних та порядкових числівників, наведені в Правописі 1928(29) року, є сучасними й досі. У творі ж «Роксоляна», наприклад, форма числівника «один» не вживається взагалі, замість цього використовується притаманна діалектним говіркам Західної України форма «оден»: «в оден ряд» [4, с. 60], «оден намісник» [4, с. 133], «оден з євнухів» [4, с. 140], «оден рубайят» [4, с. 176], «оден з бувших учителів» [4, с. 172], «оден з яничарів» [4, с. 205], «ні оден султан» [4, с. 202], «ні оден відділ» [3, с. 268].

Як писав в газеті «Правда» ще в 1874 році М. Нетяга (Осип Барвінський): «В Галичині ж ... між народом форми «один» майже нігде не чуємо; чуємо тільки «оден» або «єден» [7].

Художній твір «Роксоляна» також містить застарілі на той час порівняно з чинним Правописом форми числівників: «чотирнайц**ятий**, п'ятнайц**ятий**, шіснайц**ятий**, сімнайц**ятий**, вісімнайц**ятий**» [4, с. 172]; «двайц**ять**» [4, с. 9], «трийц**ять**» [4, с. 162, 263], які можна зустріти в книжках авторів із зарубіжної української діаспори: в «Історії Канади» З. Бичинського, 1928 року видання [8], та у Практичному підручнику до Науки Англійської мови під назвою «Товариш», 1931 року видання [9].

5. Звернімо увагу на такі приклади займенників, наведені у Правописі 1928(29) року, як кожен, жаден (кожний, жадний). З цього переліку у повісті рідко, але вживаються форми «жаден» та «жадний»: «жаден твій син» [4, с. 267], «жаден воїн» [4, с. 280] та «жадного нащадка» [4, с. 129]. Інші запропоновані варіанти відсутні. Замість них письменник послуговується займенником «кождий»: «кождий її рух» [4, с. 60]; «кожде слово» [4, с. 73]; «в кождім» [4, с. 90]; «кождий нарід» [4, с. 178], «кожда жінка» [4, с. 199]; «кожного часу» [4, с. 252]; «рачує кожду жертву» [4, с. 267]; «кождий з нас» [4, с. 296]. Сама ця форма означального займенника належить до фонетичних діалектизмів, притаманних західним етнічним землям України.

6. Досить поширеною в тексті аналізованого твору є форма прикметника «ріжний», який знайшов своє відображення і в спільнокоренових формах іменників та дієслів: «у ріжних одягах» [4, с. 27], «ріжнобарвного мармору» [4, с. 31], «ріжними мовами» [4, с. 36], «з ріжних

земель» [4, с. 41], «ріжнисься» [4, с. 47], «без ріжниць» [4, с. 62], «ріжними-преріжними науками» [4, с. 165] тощо. Її фіксує Словарь української мови в 4-х тт. за редакцією Б. Грінченка 1907–1909 року як слово, що є синонімом до слова «різний» [10, с. 21], а також Словник лемківської говірки: «ріжно – перша частина складних слів, що відповідає слову ріжний (різний) і відрізняється від норм української літературної мови тільки тією частиною слова, напр.: ріжнобарвний, ріжновид і т. д.» [11, с. 335]. І навіть пізніше того періоду, що є предметом розгляду, наприклад, на шпальтах газети «Воля Покуття» від 7 січня 1942 року можна прочитати статтю під назвою «Різдво Христове у ріжних народів» [12], і в сучасному інтернет-виданні «Збруч» ознайомитися зі статтю Галактіона Чіпки від 25.05.1939 року «Слово те саме, а зміст ріжний» [13], що підтверджує вживання О. Назаруком форми прикметника знов же ж притаманної західним українським діалектам.

7. Український правопис 1928(29) року, маючи на меті об'єднати дві правописні традиції, зафіксував у місцевому відмінку однини в закінченнях прикметників чоловічого та середнього роду два можливих варіанти: «на білому або білім, тихому або тихім, синьому або синім» [6, с. 48]. Аналіз тексту зафіксував наявність у творі Назарчука О. лише другого варіанта закінчень: «в блискучім озері» [4, с. 1], «на м'якім, пурпуровім ложі» [4, с. 1], «у східнім напрямі» [4, с. 13], «в новім одязі» [4, с. 35], «в султанськiм огороді» [4, с. 174], що підтверджує наслідування норм західних діалектів. За дослідженнями науковців, флексію -ім спостерігаємо «у південно-західних подільсько-волинських і галицько-буковинських діалектах: на добрім, на молодім, на л'ітн'ім, на сйн'ім та ін.» [14, с. 111].

8. Привертають увагу в тексті повісті закінчення іменників у місцевому відмінку однини. На відміну від тексту Правопису, який регламентує вживання у цьому випадку незалежно від роду іменника закінчення -і: «на воді, у руці, на тітці, по землі, при статті, ... на язиці, на порозі, ... на селі, у гнізді...» [6, с. 38], автор віддає перевагу «старому» закінченню -и: «по всій землі» [4, с. 32], «в купальни» [4, с. 34], «у присутности» [4, с. 161], «в тій цілі» [4, с. 171], «на тім місци» [4, с. 180], «по смерті» [4, с. 196]. Як зазначає С.П. Бевзенко «особливо поширені форми на -и в південно-західних діалектах української мови [14, с. 96], що й знайшло своє відображення в аналізованому творі.

9. Зупинимося також на флексіях іменників середнього роду в називному та знахідному відмінках. На відміну від форм, наведених у тексті Правопису із закінчення -а/-я, у тексті повісті вищезгадані іменники мають закінчення -е/-є: вражінне [4, с. 12, 48], обличче [4, с. 13], нещасте [4, с. 16], волоссе [4, с. 34], задоволенне [4, с. 44]. Ця особливість охарактеризована С.П. Бевзенко у підручнику «Діалектологія»: «У галицько-буковинській же групі говорів у силу фонетичних причин флексія -а після м'яких приголосних видозмінилася в -є (віс'іл'є, клоч'є та ін.)» [14, с. 97]. Отже, застосування письменником саме таких форм ще раз підкреслює його прихильність до місцевих діалектів.

10. Наостанок розглянемо форми іменників чоловічого роду у давальному відмінку однини, а саме вживані в тексті твору слова: «Стефанови» [4, с. 24], «князеви Юрієви» [4, с. 32], «учителеви» [4, с. 44], «султанови» [4, с. 169, 178, 183], «мужеви» [4, с. 170], «синови» [4, с. 169], «Ібрагімови» [4, с. 161], що за твердженням науковців також є формою, притаманною саме південно-західним діалектам: «...в південно-східних діалектах зрідка тут може виступати флексія -ові (-еві) (напр.: лихові, серцеві), а в південно-західних – флексія -ови (і), -єви (і), напр., у карпатських говорах: пол'ови, мор'ови, вес'іл'ови, лист'ови» [14, с. 98].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, дослідження правописних норм української мови на етнічних українських землях у складі Польщі станом на 1930 рік (на прикладі історичної повісті українського письменника О. Назарука «Роксоляна») дозволило зробити висновки, що мова художніх творів попри видання офіційного правопису, метою якого було об'єднати західні та східні діалекти в єдиний загальнонаціональний правопис, здебільшого зберігала риси, притаманні мові цього регіону на той час, який було розглянуто в дослідженні. Більш того, і в подальші часи, навіть сьогодні, в окремих виданнях на Західній Україні фіксуємо факт застосування правописних норм, що не відповідають нормам сучасного правопису, а зберігають вірність регіональним правописним традиціям.

Подальшою перспективою роботи вважаємо необхідність дослідити й інші художні твори українських письменників цього історичного періоду з метою порівняння та узагальнення отриманих результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Німчук В.В. Проблеми українського правопису в ХХ–ХХІ ст.ст. Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, 2002. 116 с.
2. Кліщевнікова О. Історія і сучасні тенденції вироблення норм українського правопису. *Філологічні студії*. 2019. С. 50–55.
3. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941). Нью-Йорк : Сучасність, 1987. 295 с.
4. Назарук О. Роксоляна. Жінка халіфа й падишаха Сулеймана Великого, завойовника і законодавця. Історична повість з 16-го століття. Львів : Репринтне відтворення видання 1930 року. 302 с.
5. Мирошніченко Д.Є., Плоха В.Л. Етапи становлення українського правопису. *Збірник наукових праць ДонНАБА*. 2016. Вип. № 3(4). С. 37–41.
6. Український правопис. Нар. комісаріят освіти УСРР. 1-ше вид. Київ : Державне вид-во України, 1929. 103 с.
7. Нетяга М. (Осип Барвінський). Дещо в справі народнього язика. *Газета «Правда»*. 1874. Ч. 2. 16(28) лютого. С. 69–72.
8. Бичинський З. Історія Канади. Вінніпег, Манітоба. Канада, 1928. С. 11–16.
9. Крет Яків Н. Товариш. Практичний підручник до Науки Англійської Мови після найновіщої і найлучшої методи. Вінніпег, Манітоба. Канада : Накладом Української Книгарні, 1931. С. 13.
10. Словарь української мови. У 4-х т. / за редакцією Б. Грінченка. Київ, 1907–1909. Т. 4. С. 21.
11. Пиртей П.С. Словник Лемківської Говірки. Матеріали для словника. Легніца-Вроцлав, 2001. 461 с.
12. Автор невідомий. Різдво Христове у різних народів. *Газета «Воля Покуття»*, 7 січня 1942 р. Ч. 1. С. 2.
13. Чіпка Г. Слово те саме, а зміст ріжний. *Інтернет-видання «Збруч»*. 1939. URL: <https://zbruc.eu/node/22710> (дата звернення: 17.10.2023)
14. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. Київ : Вища школа, 1980. 246 с.

УДК 811.161.2'243:371.321.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.30.13>

**КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ «ЗНАЙОМСТВО»
ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ В ІНШОМОВНІЙ АУДИТОРІЇ**

**COMMUNICATIVE SITUATION “ACQUAINTANCE”
AS AN OBJECT OF STUDY IN A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM**

Трумко О.М.,

orcid.org/0000-0003-3816-6164

кандидат філологічних наук,

наукова співробітниця

*Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

Галайчук О.В.,

orcid.org/0000-0001-8052-6616

кандидат філологічних наук,

наукова співробітниця

*Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті запропоновано навчально-методичну розробку модуля на тему «Знайомство» з української мови як іноземної для початкового рівня навчання. Констатовано, що відповідно до «Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1–С2» темою «Знайомство» рекомендовано розпочинати вивчення української мови. Проаналізовано сучасні наукові та навчально-методичні праці з УМІ, у яких досліджено різні комунікативні ситуації. Опрацьовано спеціалізовані підручники й посібники для початкового рівня вивчення української мови, у яких представлено методичні рекомендації до вивчення теми «Знайомство». Для успішного засвоєння комунікативної поведінки під час знайомства, автори статті розробили заняття «Як вітатися і прощатися?», «Як тебе звати?», «Хто вони?», «Звідки ти?», «Ти українець?», «Скільки тобі років?», в основі яких – лексико-граматичний принцип навчання. До кожного заняття підібрано відповідну лексику – формули вітання, прощання, ввічливості,